

Η ΚΑΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ
Ιστορία, παραδοσιακή αρχιτεκτονική,
τοπογραφία, τέχνη

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ
ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΠΑΝΟΥ ΤΣΟΛΑΚΗ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8, ΣΑΒΒΑΤΟ 9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2022

Διοργάνωση

Τομέας Αρχαιολογίας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ινστιτούτο Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς -
Πανεπιστημιακό Ερευνητικό Κέντρο ΤΗΜΕΝΟΣ, Πανεπιστήμιο Δυτικής
Μακεδονίας

Εφορεία Αρχαιοτήτων Καστοριάς

Υπό την Αιγίδα της Επιτροπής Πολιτισμού του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Με την υποστήριξη του Δήμου Καστοριάς

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πασχάλης Ανδρούδης, Επίκουρος καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας και
Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.

Ζωή Γοδόση, Επίκουρη καθηγήτρια, Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Μελίνα Παϊσίδου, Αναπληρώτρια καθηγήτρια Βυζαντινής Αρχαιολογίας και
Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.

Ανδρομάχη Σκρέκα, Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη Εφορείας Αρχαιοτήτων
Καστοριάς

Σύνδεσμος Παρακολούθησης Zoom:

<https://authgr.zoom.us/j/91507304024?pwd=bndGOUFGUdySlhackdHOG5sc2V6QT09>

Πρόγραμμα

ΠΡΩΤΗ ΗΜΕΡΑ: Παρασκευή, 8 Απριλίου 2022

9.00-10.00 Χαιρετισμοί

Μελίνα Παϊσίδου, Διευθύντρια Τομέα Αρχαιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Στέργιος Μαρόπουλος, Πρόεδρος του Πανεπιστημιακού Ερευνητικού Κέντρου ΤΗΜΕΝΟΣ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Αντιπρύτανης Έρευνας και Δια Βίου Εκπαίδευσης.

Παναγιώτης Κυράτσης, Διευθυντής του Ινστιτούτου Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς - Πανεπιστημιακού Ερευνητικού Κέντρου ΤΗΜΕΝΟΣ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Σοφία Ηλιάδου-Τάχου, Πρόεδρος της Επιτροπής Πολιτισμού του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Ανδρομάχη Σκρέκα, Προϊσταμένη ΕΦΑ Καστοριάς.

Ιωάννης Κορεντσίδης, Δήμαρχος Καστοριάς.

Γιώργος Καραδέδος, Ομότιμος καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτόνων Α.Π.Θ.
Το έργο του Πάνου Τσολάκη.

1η Συνεδρία – Αρχαιολογία και τέχνη κατά τη Μεσοβυζαντινή και Υστεροβυζαντινή περίοδο

Προεδρείο: **Μελίνα Παϊσίδου**

10.00-10:20 Ιωάννης ΣΙΣΙΟΥ

Η διακόσμηση του νότιου κλίτους των Αγίων Αναργύρων Καστοριάς

10:20- 10:40 Δημήτρης ΛΙΑΚΟΣ

Η Βυζαντινή ξυλογλυπτική στην περιοχή της Καστοριάς

10:40- 11:00 Γιώργος ΦΟΥΣΤΕΡΗΣ

Ταξιάρχης Μητροπόλεως. Αναζητώντας τις καταβολές ενός ιδιότυπου εργαστηρίου ζωγραφικής των μέσων του 14 ου αιώνα

11:00- 11:20 Αγγελική ΣΤΡΑΤΗ

Εικόνες από το τέμπλο του Ι. Ν. Αγίου Νικολάου του Κυρίτζη στην Καστοριά

11:20-11:40 Συζήτηση

11:40-11:50 Διάλειμμα

2η Συνεδρία – Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη

Προεδρείο: Γιώργος Καραδέδος

- 11:50-12:10 Πασχάλης ΑΝΔΡΟΥΔΗΣ, Σόνια-Άννα ΓΚΟΥΝΤΑ**
Υστεροβυζαντινή ναοδομία στην Καστοριά και την ευρύτερη περιοχή της
- 12:10-12:30 Σταύρος ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ**
Η αρχιτεκτονική και το οικοδομικό χρονικό της Μονής Γενεσίου της Θεοτόκου Κλεισούρας Καστοριάς
- 12:30-12:50 Ανδρομάχη ΣΚΡΕΚΑ**
Η έρευνα του καθηγητή Π. Τσολάκη και το έργο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καστοριάς για τα οθωμανικά μνημεία της πόλης
- 12:50-13:10 Αμαλία ΓΚΙΜΟΥΡΤΖΙΝΑ**
Συντήρηση Έργων Τέχνης στην πόλη της Καστοριάς
- 13:10-13:30 Συζήτηση**

ΛΗΞΗ ΠΡΩΙΝΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

3η Συνεδρία – Χορηγία, αρχιτεκτονική, ζωγραφική: 18^{ος} - 19^{ος} αιώνας

Προεδρείο: Πασχάλης Ανδρούδης

- 17:00- 17:20 Νικόλαος ΣΙΩΚΗΣ**
Αφιερωματικές πρακτικές στην πόλη και την επαρχία Καστοριάς κατά τον 18ο και 19ο αιώνα μέσα από τον κώδικα 2754 της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος
- 17:20-17:40 Κωνσταντίνος ΓΙΑΚΟΥΜΗΣ**
Απόπειρα Προσέγγισης Αξίας Ναοδομικών Εργασιών κατά το β' μισό του 18ου και το α' μισό του 19 ου αιώνα: στοιχεία από τον Ηπειρωτικό Χώρο
- 17:40-18.00 Θάλεια ΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ**
Παράδοση και ανανέωση στην ναοδομία της Καστοριάς κατά τον 19ο αιώνα. Ο μητροπολιτικός ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου
- 18:00-18:20 Θεοχάρης ΤΣΑΜΠΟΥΡΑΣ**
Η αισθητική ανανέωση ως καλλιτεχνικό ζητούμενο: ζωγραφικές τάσεις, πρακτικές ανάγκες και τεχνικές καινοτομίες στην Καστοριά του 18ου και 19ου αιώνα
- 18:20-18.40 Νικόλαος ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ**
Ο ζωγράφος Δημήτριος Πιτένης και το έργο του
- 18:40-19.00 Συζήτηση**

ΛΗΞΗ ΠΡΩΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΗΜΕΡΑ: Σάββατο, 9 Απριλίου 2022

4η Συνεδρία (α' μέρος) – Παραδοσιακή αρχιτεκτονική, ζωγραφική: 18^{ος} – αρχές 20^{ου} αιώνα.

Προεδρείο: **Παναγιώτης Κυράτσης**

- 9:30- 9:50 Καλλινίκη ΩΤΤΑ**
Η οχύρωση της κατοικίας μέσα από παραδείγματα στην περιοχή του δυτικού Βοΐου (τέλη 18ου-αρχές 20ού αιώνα)
- 9:50-10:10 Ζωή ΓΟΔΟΣΗ**
Οι τοιχογραφίες του αρχοντικού Πετράκη στην Κορησό Καστοριάς και η δράση των ζωγράφων στη Δυτική Μακεδονία μετά τα μέσα του 19ου αιώνα
- 10:10-10:30 Γεωργία ΓΡΑΙΚΟΥ**
Γραπτές φυτικές διακοσμήσεις σε αρχοντικά της Καστοριάς.
Ερμηνευτικές εικονογραφικές παρατηρήσεις
- 10:30-10:50 Κλεοπάτρα ΘΕΟΛΟΓΙΔΟΥ**
Ζητήματα προστασίας της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Η αποκατάσταση του αρχοντικού Τσιατσαπά στην Καστοριά
- 10:30-10:50 Συζήτηση**

4η Συνεδρία (β' μέρος) – Ιστορία, τοπογραφία, αρχιτεκτονική: 19^{ος}-20^{ος} αιώνας

Προεδρείο: **Ανδρομάχη Σκρέκα**

- 10:50- 11:10 Ρωμύλος ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΣ**
Place du Gouvernement à Castoria? Η παλαιότερη ζωγραφική απεικόνιση της Καστοριάς (μέσα του 19ου αιώνα)
- 11:10-11:30 Σοφία ΗΛΙΑΔΟΥ-ΤΑΧΟΥ**
Η κοινοτική εκπαίδευση στη Καστοριά στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων του Τανζιμάτ (1840-1886)
- 11:30- 11:50 Βασίλης ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ**
Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες στην Καστοριά: μια χωροταξική θεώρηση
- 11:50- 12:10 Χρυσούλα ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΟΥ**
Προσφυγικοί συνοικισμοί στη Φλώρινα και την Καστοριά
- 12:10-12:30 Συζήτηση**
- 12:30 Συμπεράσματα**
- ΛΗΞΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ**

ΟΜΙΛΗΤΕΣ, ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΜΕ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΥΣ

ΑΝΔΡΟΥΔΗΣ Πασχάλης, Δρ. Αρχαιολογίας, Αρχιτέκτων, ΜΑ Αναστηλωτής, Επίκουρος Καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Α.Π.Θ., pandroutis@hist.auth.gr

ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΟΥ Χρυσούλα, Δρ. Αρχιτέκτων Μηχανικός, Διδάσκουσα Τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, xvoskopoulou@uowm.gr

ΓΙΑΚΟΥΜΗΣ Κωνσταντίνος, Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορίας, Τέχνης και Διδακτικής τους, Πανεπιστημιακό Κολέγιο ΛΟΓΟΣ, Τίρανα Konstantinos.giakoumis@kulogos.edu.al και kgiakoumis2@gmail.com

ΓΚΙΜΟΥΡΤΖΙΝΑ Αμαλία, Συντηρήτρια, Εφορεία Αρχαιοτήτων Καστοριάς, agkimourtzina@culture.gr

ΓΚΟΥΝΤΑ Σόνια, Αρχιτέκτων, Αναστηλώτρια, Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Α.Π.Θ., sgounta@gmail.com

ΓΟΔΟΣΗ Ζωή, Επίκουρη Καθηγήτρια Ιστορίας Νεότερης Ελληνικής Τέχνης, Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, zgodosi@uowm.gr

ΓΡΑΙΚΟΥ Γεωργία, Υποψήφια Διδάκτωρ Βυζαντινής Αρχαιολογίας, Α.Π.Θ., graikoug@hist.auth.gr

ΗΛΙΑΔΟΥ-ΤΑΧΟΥ Σοφία, Καθηγήτρια Νέας Ελληνικής Ιστορίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, siliadou@uowm.gr

ΘΕΟΛΟΓΙΔΟΥ Κλεοπάτρα, Αρχιτέκτων- Αναστηλώτρια, patrathe5@gmail.com

ΚΑΡΑΔΕΔΟΣ Γιώργος, Ομότιμος Καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Α.Π.Θ., gkaraded@arch.auth.gr

ΚΥΡΑΤΣΗΣ Παναγιώτης, Καθηγητής, Τμήμα Μηχανικών Σχεδίασης Προϊόντων και Συστημάτων, Διευθυντής του Ινστιτούτου Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς - Πανεπιστημιακού Ερευνητικού Κέντρου ΤΗΜΕΝΟΣ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, pkyratsis@uowm.gr

ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Βασίλης, Αρχιτέκτων, billkos1484@gmail.com

ΛΙΑΚΟΣ Δημήτρης, Δρ. Αρχαιολόγος, Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους, liakos712003@yahoo.gr

ΜΑΜΑΛΟΥΚΟΣ Σταύρος, Αρχιτέκτων - Αναστηλωτής, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Πανεπιστήμιο Πατρών, smamaloukos@geam-mnimeio.gr και smamaloukos@upatras.gr

ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΣ Ρωμύλος, Ιστορικός, romilosm@hotmail.com

ΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ - ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ Θάλεια, Καθηγήτρια, Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Α.Π.Θ., thaliamp@vis.auth.gr

ΜΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Στέργιος, Πρόεδρος του Πανεπιστημιακού Ερευνητικού Κέντρου ΤΗΜΕΝΟΣ, Αντιπρύτανης Έρευνας και Δια βίου Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, smaropoulos@uowm.gr

ΠΑΪΣΙΔΟΥ Μελίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Βυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Α.Π.Θ., mpaisidou@hist.auth.gr

ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Νικόλαος, Ε.ΔΙ.Π., Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Α.Π.Θ., npapageorgiou@vis.auth.gr

ΣΙΣΙΟΥ Ιωάννης, Ιστορικός Τέχνης, Αρχαιολόγος, Εφορεία Αρχαιοτήτων Καστοριάς, ioannissisiou@gmail.com

ΣΙΩΚΗΣ Νικόλαος, Δρ. Ιστορίας Ελληνισμού, siokisn@gmail.com

ΣΚΡΕΚΑ Ανδρομάχη, Προϊσταμένη Εφορείας Αρχαιοτήτων Καστοριάς, askreka@culture.gr

ΣΤΡΑΤΗ Αγγελική, Επίτιμη Έφορος Αρχαιοτήτων, stratiangeliki@gmail.com

ΤΣΑΜΠΟΥΡΑΣ Θεοχάρης, Δρ. Βυζαντινής Αρχαιολογίας, Αρχαιολόγος, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κοζάνης, ttsampouras@uowm.gr, theocharis10@hotmail.com

ΦΟΥΣΤΕΡΗΣ Γιώργος, Επίκουρος Καθηγητής Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης, gfousteris@gmail.com

ΩΤΤΑ Καλλινίκη, Αρχιτέκτων Μηχανικός, Msc. Προστασία-Συντήρηση-Αποκατάσταση Αρχιτεκτονικών Μνημείων, Υποψήφια Διδάκτωρ Τμήματος Αρχιτεκτόνων Πανεπιστημίου Πατρών, ottaniki@yahoo.com